

STORTINGET

Innst. 49 L

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Prop. 110 L (2023–2024)

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i tvisteloven og straffeprosessloven mv. (gjenåpning for sivile krav fremmet i en straffesak mv.)

Til Stortinget

Sammendrag

Justis- og beredskapsdepartementet fremmer i proposisjonen forslag til endringer i tvisteloven for å ivareta at en sperret adresse ikke avsløres som følge av plikten etter tvisteloven til å oppgi navn og andre opplysninger ved innledningen til parts- og vitneavhør. Det foreslås også endringer i tvistelovens regler om rettsbokens innhold og om partenes rett til innsyn i saksdokumentene for å sikre at en part heller ikke gjennom innsynsretten skal kunne skaffe seg kunnskap om den sperrede adressen. Endringsforslagene vil også komme til anvendelse i tilfeller der en part eller et vitne har fått innvilget fiktiv identitet eller bor på skjult adresse etter barnevernsloven.

I proposisjonen foreslås det videre en endring i straffeprosessloven som går ut på å innføre et unntak fra lengstefristen på ti år for å begjære gjenåpning for sivile krav som er fremmet i forbindelse med en straffesak. Etter forslaget skal unntaket gjelde både for sivile krav som er behandlet i en straffesak når straffesaken gjenåpnes, og for sivile krav som begjæres gjenåpnet uten at straffesaken gjenåpnes. Det foreslås også å fastsette i loven at når straffesaken gjenåpnes, kan avgjørelsen av sivile krav kreves gjenåpnet etter straffeprosesslovens vilkår. Videre foreslås det at gjenåpning av det sivile kravet

skal omfattes av reglene om forsvarer- og bistandsadvokatoppdraget, og en bestemmelse om at staten skal dekke en eventuell tilbakebetaling av utbetalt erstatning når det er gått mer enn ti år siden kravet ble pådømt. I tillegg foreslås det en overgangsregel slik at unntaket fra lengstefristen gis med virkning tilbake i tid for avgjørelser av erstatningskrav som begjæres gjenåpnet til gunst for den erstatningsdømte.

Departementet foreslår også enkelte forskriftshjemler i naturskadeforsikringsloven. Disse vil gi hjemler for enkelte forskriftsbestemmelser i forskrift 26. januar 2024 nr. 111 om naturskadeforsikring, som trer i kraft 1. januar 2025. De vedtatte forskriftsbestemmelsene innebærer bare mindre endringer sammenlignet med gjeldende regler og praksis.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Ragnhild Male Hartviksen, Odd Harald Hovland og Hadia Tajik, fra Høyre, Aase Marthe J. Hørrigmo og Mari Holm Lønseth, fra Senterpartiet, Sandra Borch og Else Marie Rødby, fra Fremskrittspartiet, Tor André Johnsen og lederen Helge André Njåstad, fra Sosialistisk Venstreparti, Andreas Sjalg Unneland, og fra Venstre, Ingvild Wetrhus Thorsvik, viser til at Justis- og beredskapsdepartementet i denne proposisjonen foreslår endringer i straffeprosessloven som går ut på å innføre et unntak fra lengstefristen på ti år for å begjære gjenåpning for sivile krav som er fremmet i forbindelse med en straffesak. Etter forslaget skal unntaket gjelde både for sivile krav som er behandlet i en

straffesak når straffesaken gjenåpnes, og for sivile krav som begjæres gjenåpnet uten at straffesaken gjenåpnes.

Komiteen merker seg videre at det også foreslås endringer i tvisteloven for å sikre at en sperret eller skjult adresse eller fiktiv identitet ikke avsløres som følge av plikten etter tvisteloven til å oppgi navn og andre opplysninger ved innledning til parts- og vitneavhør.

Komiteen viser til at oppfølgingen av problemstillingene kommer fra anmodningsvedtak gjort av Stortinget.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre støtter forslaget. Disse medlemmer mener det er viktig å sikre at det er anledning til å gjenåpne erstatningssaker som springer ut av straffesaker, også etter ti år. Disse medlemmer viser til at det har vært flere eksempler på urimelige utslag av dagens regelverk.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Venstre viser til at lovendringen for sivile krav som er fremmet i forbindelse med en straffesak, adresserer en problemstilling som i rettspraksis har vist seg å kunne danne grunnlag for svært urimelige resultater i enkelttilfeller.

Disse medlemmer viser videre til at endringene i tvisteloven retter opp i det som disse medlemmer oppfatter som en logisk brist i lovverket for personer med sperret eller skjult adresse og fiktiv identitet. Disse medlemmer støtter følgelig forslagene som er fremmet i proposisjonen.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre mener de foreslåtte lovendringene for å sikre at en sperret eller skjult adresse eller fiktiv identitet ikke avsløres som følge av plikten til å oppgi navn og andre opplysninger ved innledning til parts- og vitneavhør, er viktige for å gi bedre beskyttelse til voldsutsatte og bedre ivareta deres rettssikkerhet. Disse medlemmer mener også at endringene vil sørge for bedre etterlevelse av forpliktelsene Norge har overfor voldsutsatte etter både Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) og Europarådets konvensjon om forebygging og bekjempelse av vold mot kvinner og vold i nære relasjoner (Istanbulkonvensjonen).

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i tvisteloven og straffeprosessloven mv. (gjenåpning for sivile krav fremmet i en straffesak mv.)

I

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endringer:

§ 100 tredje ledd skal lyde:

I saker hvor den fornærmede har bistandsadvokat, omfatter oppnevning som forsvarer også

- fortsatt behandling av sivile krav etter tvistelovens regler, jf. § 434 syvende ledd,
- særskilt anke over sivile krav etter tvistelovens regler, jf. § 434 åttende ledd,
- ny prøving av sivile krav i gjenåpningssak etter tvistelovens regler, jf. § 435 annet ledd.

§ 107 e skal lyde:

§ 107 e

Oppnevning som bistandsadvokat omfatter også

- fortsatt behandling av sivile krav etter tvistelovens regler, jf. § 434 syvende ledd,
- særskilt anke over sivile krav etter tvistelovens regler, jf. § 434 åttende ledd,
- ny prøving av sivile krav i gjenåpningssak etter tvistelovens regler, jf. § 435 annet ledd.

§ 434 nytt åttende ledd skal lyde:

Særskilt anke mot avgjørelser av sivile krav følger tvistelovens regler.

§ 435 skal lyde:

§ 435

Ved gjenåpning av straffesaken kan en part på samme vilkår som nevnt i § 434 første ledd kreve at avgjørelsen av sivile krav gjenåpnes til ny prøving.

Gjenåpning av avgjørelsen av sivile krav i andre tilfeller følger tvistelovens regler. Fristen i tvisteloven § 31-6 annet ledd gjelder likevel ikke.

Reglene i § 308 gjelder tilsvarende.

Ender gjenåpningssaken med frifinnelse for et sivilt krav, skal et tilbakebetalingskrav for utbetalt erstatning dekkes av staten dersom gjenåpning ble begjært mer enn ti år etter at kravet ble pådømt.

II

I lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister gjøres følgende endringer:

§ 13-6 første ledd nytt andre punktum skal lyde:

Opplysninger som er gitt skriftlig til retten etter § 24-8 annet eller tredje ledd, skal ikke føres inn i rettsboken.

§ 14-1 andre ledd nytt andre punktum skal lyde:

Innsynsretten gjelder heller ikke så langt det er nødvendig for å ivareta formålet med en beslutning etter § 24-8 tredje ledd.

§ 24-8 nytt tredje ledd skal lyde:

(3) *Retten kan beslutte at opplysninger som nevnt i første ledd første punktum bare skal opplyses skriftlig til retten, når det er nødvendig for å ivareta formålet med et vedtak om sperret adresse etter folkeregisterloven § 10-4, fiktiv identitet etter politiloven § 14 a eller skjult adresse etter barnevernsloven. Det samme gjelder i barnevernsaker som omhandler skjult adresse. Retten kan ikke treffe beslutning etter første og annet punktum dersom det vil medføre vesentlige betenkeligheter av hensyn til en parts mulighet for å imøtegå motpartens argumentasjon og bevis.*

Nåværende tredje og fjerde ledd blir fjerde og nytt femte ledd.

§ 24-9 nytt sjettede ledd skal lyde:

(6) *Retten kan på samme vilkår som etter § 24-8 tredje ledd beslutte at det ved gjennomføringen av vitneavhøret skal settes i verk fysiske eller tekniske tiltak for å holde vitnets identitet hemmelig.*

§ 36-6 a oppheves.

III

I lov 18. juni 2021 nr. 97 om barnevern skal § 14-18 første ledd bokstav c lyde:

c. kapittel 24 om *vitnebevis*

IV

I lov 16. juni 1989 nr. 70 om naturskadeforsikring skal § 1 første ledd nytt fjerde punktum lyde:

Kongen kan i forskrift gi regler om hva som skal regnes som bolighus eller fritidshus.

V

I lov 17. juni 2022 nr. 59 om endringer i naturskadeforsikringsloven mv. del I skal naturskadeforsikringsloven § 4 femte ledd andre og nytt tredje punktum lyde:

Kongen kan i forskrift også gi nærmere bestemmelser om skadepoolens virksomhet, herunder formål, organisasjon, offentlighet, premiefastsettelse, gjenforsikring, rapportering og forholdet til Landbruksdirektoratet og Klagenemnda for naturskadesaker. Kongen kan i forskrift også gi regler om medlemmenes plikt til å gi opplysninger og til å rapportere om skader til poolen.

VI

1. Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. De enkelte bestemmelsene kan settes i kraft til ulik tid.
2. Kongen kan gi nærmere overgangsregler. Endringene i straffeprosessloven § 435 gjelder for saker som blir begjært gjenåpnet etter lovens ikraftsetting, med mindre fristen etter tvisteloven § 31-6 annet ledd løp ut før dette tidspunktet. Når en avgjørelse av et erstatningskrav er begjært gjenåpnet til gunst for den erstatningsdømte, skal endringene likevel gis virkning selv om fristen etter tvisteloven § 31-6 annet ledd løp ut før ikraftsettingen.

Oslo, i justiskomiteen, den 19. november 2024

Helge André Njåstad

leder og ordfører

